

Recenzie – Reviews

Výskum smrečín destabilizovaných škodlivými činiteľmi

Vedecký recenzovaný zborník, editor Bohdan Konôpka, Vydalo NLC - LVÚ Zvolen, 2010, 339 strán.

Devätnásty november 2004 sa zapísal čiernymi písmenami do histórie lesníctva na Slovensku. Vznikla druhá najväčšia vetrová kalamita po novembri 1964. Výchrica najviac poškodila lesné porasty vo Vysokých a Nízkych Tatrách a čiastočne aj v Slovenskom rudohorí a na Orave. Vetrové polomy predstavovali viac ako 5 mil. m³. To bol len začiatok apokalypsy. Následne dochádza, resp. už aj došlo k veľkoplošnému ohrozeniu existencie smrekových porastov, najmä v dôsledku premnoženia podkôrneho hmyzu. Možno povedať, že tak nepriaznivá situácia v smrečinách na Slovensku ešte nikdy v histórii nebola. V nadväznosti na to NLC - LVÚ Zvolen v rokoch 2008 – 2010 riešil v spolupráci s ďalšími vedeckovýskumnými organizáciami projekt „Náchylnosť vetrom destabilizovaných lesných ekosystémov voči pôsobeniu vybraných disturbančných faktorov“. Recenzovaná publikácia je výberom najvýznamnejších výsledkov riešenia tohto projektu.

Riešiteľský kolektív problematiku rozdelil do ôsmich kapitol:

Lesnícke opatrenia po vetrovej kalamite 2004

- Legislatívne a spoločenské pomery vplývajúce na zvládnutie kalamitnej situácie z novembra 2004
- Návrhy realizačných projektov ochrany lesa po vetrovej kalamite 2004
- Koncepcia obnovy lesa vo Vysokých Tatrách v zmysle revitalizačného projektu
- Poznatky a skúsenosti inšpektorov Lesníckej ochrannárskej služby na území Vysokých Tatier po vetrovej kalamite

Metódy hodnotenia kalamitných udalostí

- Stales – webový nástroj na vyhodnocovanie zdravotného stavu lesa a rozpadu smrekových porastov zo satelitných snímok
- Geo-štatistická analýza vývoja populácie *Ips typographus* po vetrovej kalamite vo Vysokých Tatrách z roku 2004
- Využitie geografických informačných systémov a diaľkového prieskumu Zeme pre hodnotenie zmien stavu lesa po roku 2004 vo Vysokých Tatrách
- Rozbor najzávažnejších kalamít od roku 1996 podľa údajov Lesníckej ochrannárskej služby

Vetrová kalamita a škodlivý hmyz

- Feromónový boj proti hlavným druhom podkôrneho hmyzu v smrečinách Nízkych Tatier
- Parazitoidy a hmyzí predátori podkôrníkovitých (Scolytidae) na kalamitných plochách vo Vysokých Tatrách
- Poškodenie ihličnatých kultúr a náletu tvrdoňom smrekovým (*Hylobius abietis*) na veľkoplošných kalamitných plochách pod Tatrami

Škodlivé vplyvy patogénnych húb

- Rozbor hubových ochorení rozvrátených smrečín v juvenilných štádiách
- Analýza druhového spektra podpňoviek (*Armillaria* spp.) v destabilizovaných smrečinách na Kysuciach a Spiši
- Hlavné druhy drevokazných húb na smreku obyčajnom

Negatívne následky lesnej zveri

- Faktory vplývajúce na poškodenie horských lesov jeleňou zverou v Nízkych Tatrách
- Analýza intenzity a dislokácie škôd spôsobených raticovou zverou na iniciálnych štádiách lesa po kalamite roku 2004 vo Vysokých Tatrách
- Zhodnotenie vplyvu porastovej štruktúry na distribúciu drobných zemných cicavcov v lesoch postihnutých vetrovou kalamitou

Abiotické faktory a destabilizácia smrečín

- Regeneračné procesy v rozpadávajúcej se smrečinách – prípadová studie v modelovom území Šadibolovci (Kysuce)
- Výskum vzťahov medzi pôdnymi pomermi a vlastnosťami koreňových systémov smreka obyčajného vo Vysokých Tatrách
- Rozbor podielu mechanicky pôsobiacich abiotických činiteľov pri poškodení smrečín na Kysuciach a Orave podľa údajov o náhodných ťažbách

Environmentálne riziká po kalamite

- Analýza klimatických pomerov Vysokých Tatier v súvislosti s vetrovou kalamitou v novembri 2004
- Požiare na kalamitných plochách – definícia, prevencia a nové metódy hasenia
- Priestorová distribúcia potenciálnej erózie pôdy po kalamitách vo Vysokých Tatrách

Bylinná a drevinová vegetácia po kalamite

- Prírodná obnova po kalamite z novembra 2004 vo Vysokých Tatrách
- Podiel a skladba prežívajúcej umelej obnovy na kalamitisku vo Vysokých Tatrách
- Vzťah dominantných druhov prízemnej vegetácie ku porastovým a stanovištným charakteristikám na kalamitných plochách vo Vysokých Tatrách

Ako z uvedeného prehľadu vyplývalo za cieľové problematiky riešitelia považovali lesnícke opatrenia po kalamitných epizódach a rozličné metódy hodnotenia kalamít. Osobitná pozornosť sa venovala pôsobeniu škodlivého hmyzu, patogénnych húb, lesnej zveri a abiotických faktorov na lesné porasty. Okrem toho sa do zborníka zaradila aj problematika negatívnych javov na kalamitných plochách a v ich okolí, ako je vývoj vegetácie, zmena klímy, riziko požiarov a erózia pôdy.

Treba uviesť, že v zborníku zahrnuté výsledky výskumu sú cenným prínosom k riešeniu danej problematiky. Prinášajú rad nových teoretických poznatkov v danej oblasti. Okrem toho mnohé poznatky ku ktorým sa došlo možno ihneď ako aj v budúcnosti využiť v lesníckej praxi.

V zborníku uvedené poznatky budú okrem iného závažným dokumentom či poučením pre budúce generácie. Ide najmä o skutočnosť, že k obrovským škodám môže dôjsť, ak sa nerešpektujú vedecké poznatky z ochrany lesov a mnohoročné skúsenosti lesníckej praxe. Ani v demokracii by predseda nemali o odborných veciach rozhodovať nekompetentné orgány či mimovládne organizácie, ktoré za nič nenesú zodpovednosť. Aby sa takáto situácia už nikdy neopakovala vládnuce štruktúry štátu by mali z uvedenej katastrofálnej situácie

vyvodiť jednoznačne závery. My, lesníci by sme im k tomu mali znovu a znovu predkladať konkrétne podklady a argumenty. Ak tak neurobíme aj my ponesieme určitú časť viny za nepriaznivý vývoj v lesnom hospodárstve, za obrovské hospodárske a ekologické škody.

Publikáciu odporúčame využiť na rozličných úrovniach riadenia lesného hospodárstva. Taktiež ako podklad na argumentáciu pri medzirezortných rokovaniach, najmä s orgánmi štátnej správy ochrany prírody a krajiny. Nemali by sme zabúdať ani na propagáciu tu uvedených výsledkov cez masmédiá smerom k laickej verejnosti.

František ŠTULAJTER
LESY SR, š. p.
Nám. SNP 8
SK – 974 01 Banská Bystrica